

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФОНДОВОГО РИНКУ

Інвестиційний ринок на сучасному етапі розвитку економіки є одним з найважливіших секторів загального ринку будь-якої країни, в тому числі й України. Оскільки зараз Україна перебуває в процесі оновлення і трансформації економіки, то значення інвестиційної діяльності в країні значно зростає. Вітчизняні підприємства потребують реструктуризації, оновлення виробничих фондів, що вимагає великих фінансових ресурсів. В свою чергу фондовий ринок є одним з варіантів інвестування промисловості. Так наприклад в порівнянні з 2017 роком обсяги торгів на ринку цінних паперів зросли приблизно на 25%, що свідчить про розвиток діяльності на даному ринку.

За даними досліджень Державної служби статистики України за січень-червень 2019 року, найбільші інвестиції були спрямовані в такі сектори економіки: промисловість (94317,3 млн грн), сільське господарство (23646,6 млн грн), інфраструктура (19641 млн грн) та будівництво (25321,5 млн грн).

Фондовий ринок – особлива сфера ринкових відносин, де завдяки продажу цінних паперів здійснюється нагромадження фінансових ресурсів для задоволення інвестиційних та інших потреб суб'єктів економічної діяльності. Особливістю даного ринку є те, що кожна фірма на цьому ринку може бути як *price-taker*ом, так і *price-maker*ом в залежності від того, яким способом формується ціна торгів і яка була початкова ціна акцій фірми (нижчою чи вищою за встановлену брокером). Прибуток компанії від продажу теж формується в залежності від того нижчою чи вищою була початкова ціна відносно встановленої уповноваженим ринку: якщо була вищою, то фірма продає дорожче, ніж очікувала, тому отримує прибуток; якщо нижчою, то фірма втрачає різницю між цими двома цінами.

Якщо розглядати процес становлення ціни на даному ринку, то інвестиційний (фондовий) ринок мають дещо специфічні особливості. Так можна виділити 3 основні типи становлення ціни на фондовому ринку:

«Залтовий аукціон». Такий спосіб означає, що заявки покупців на купівлю чи продаж накопичуються, а потім один або декілька разів на день вони виставляються («викидаються залпом») у торгівельний зал за приблизно однаковою ціною. При усному веденні заявок уповноважений біржі проводить аукціон за кожним випуском, відштовхуючись від останньої ціни попереднього дня. При письмовому веденні заявок початкова ціна встановлюється офіційним брокером, який збирає і порівнює замовлення на купівлю або продаж задля встановлення ціни, яка максимізує біржовий оборот.

Безперервна торгівля (аукціон). Такий спосіб передбачає здійснення угод в будь-який час протягом торговельної сесії біржі. Може проходити за допомогою книги замовлень (здійснюється підбір замовлень, завдяки якому конкретні покупці торгують з конкретними продавцями), табло (за всіма заявками, що надійшли встановлюються курсові побажання, які виводяться на табло і служать основою для коригування власних заявок і продумування стратегій торгів) та способу «натовпу» (трейдери збираються навколо клерка, який оголошує лише той випуск, що надходить у торгівлю, а потім самі ведуть торги, укладаючи угоди за різними цінами, причому покупець може укласти угоди з різними продавцями, не намагаючись визначити загальну ціну).

Безперервно-дилерська торгівля (система єдиноначальності). Цей спосіб характеризується тим, що між брокерами та клієнтами існує посередник – джобер (фінансова компанія, що виступає дилером на біржовому та позабіржовому ринку цінних паперів та

завдяки масштабам своєї діяльності бере участь у визначенні ринкових цін на папери, які вона котирує).

Основними фондовими біржами світу є: NYSE Euronext (найбільша американська фондова біржа), Euronext NV (Європейська фондова біржа), NASDAQ (американська фондова біржа яка охоплює позабіржовий ринок цінних паперів), Лондонська фондова біржа (London Stock Exchange), Гонконгська фондова біржа (Hong Kong Stock Exchange).

Якщо оцінювати сферу торгів акціями на фондовому ринку, то компаніями з найбільшими обсягами торгів акціями за 2018 рік є: ТОВ «Dragon Capital», ТОВ «Фрідом Фінанс Україна», ТОВ «І-Інвест», ТОВ «УНІВЕР Капітал», ПРАТ «Інвестиційна приватна компанія «Арт Капітал», ТОВ «Інвестиційний капітал України», ТОВ «КІНТО, Лтд», ТОВ «Таск-Брокер», ТОВ «Інвестиційно-фінансова компанія «ПрофІнвест», ТОВ «Навігатор-Інвест».

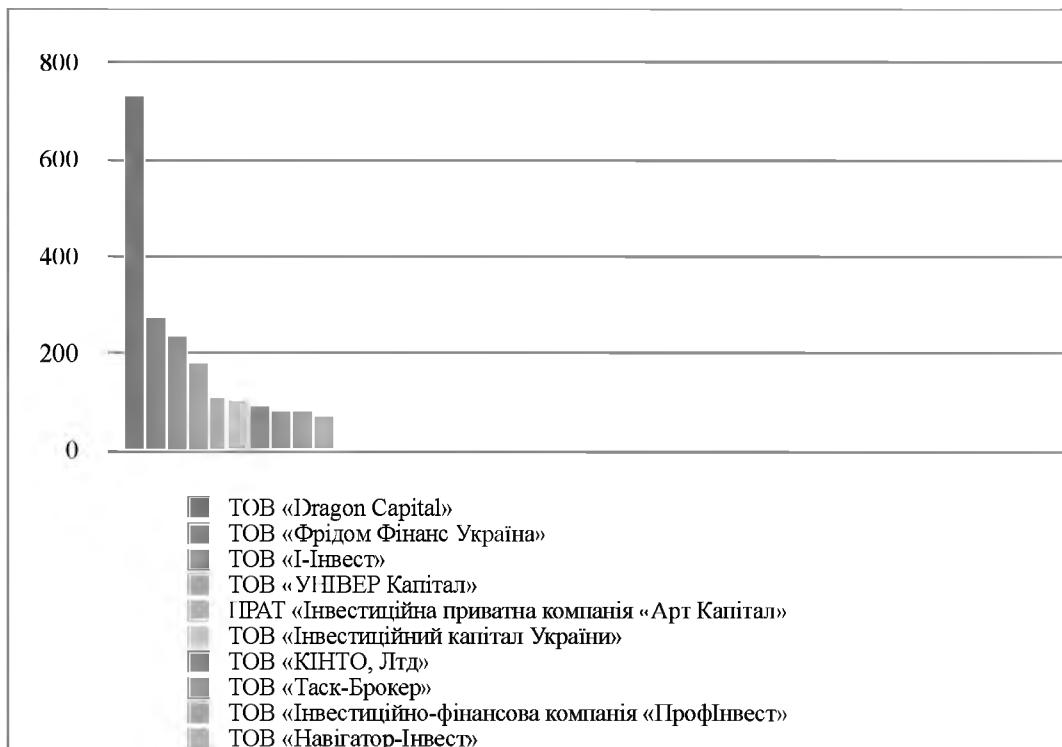

Рис. 1. Обсяги укладених на біржі договорів компаній, млн. грн. [1]

У сучасних умовах фондовий ринок України має невирішені такі проблеми:

- недосконалість податкового стимулювання розвитку ринку;
- недостатня конкурентоспроможність фондового ринку України;
- недосконалість законодавства України;
- нерозвинене корпоративне управління ринком.

Окрім цього, експерти виокремлюють негативні фактори такі, як: високий рівень корупції в Україні (56,4% опитаних закордонних експертів), недосконалість законодавчої бази (8,5%), політична нестабільність (7,5%), діяльність правоохоронних органів (7,5%), міжнародний рівень країни (5,3%) [2].

Отже, у наш час в Україні, як і в інших країнах світу, оборот цінних паперів і вкладення інвестицій стає однією з головних галузей фінансової сфери, яка потужно впливає на механізм становлення економіки держави. Не дивлячись на складну ситуацію в Україні, вона є привабливою для інвестиції, а її потенціал економіки достатньо позитивно оцінюється зарубіжними експертами. Вони зазначають, що одними з найперспективніших секторів

інвестицій економіки України є фармацевтика (ринок відносно незайнятий і наявність кваліфікованого кадрового потенціалу), медицина (загальний стан населення країни різко погіршується в результаті екологічної ситуації) та агросектор (Україна має непоганий потенціал для розвитку сільського господарства). Проте незважаючи на хороший потенціал і привабливість для вкладень деяких секторів економіки України, загальний розвиток інвестиційної діяльності в країні на теперішній час знаходить не в найкращому стані. Інвестиційні вкладення в певні сектори економіки є, проте вони більш схожі на поодинокі вкладення, а не на масове явище. Для того, щоб інвестиційний ринок розвивався краще необхідні такі заходи: зниження рівня корупції, гарантування безпеки майнових прав, забезпечення належного правопорядку, забезпечення стабільності, покращення довіри до судової системи, забезпечення прозорості, підтримка на державному рівні програм та проектів зарубіжних та вітчизняних інвесторів.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. «Огляд економіки України» Американської торговельної палати в Україні, 2018р. Режим доступу: <https://chamber.ua/ua/oglyad-ekonomiki-ukraini/>
3. Прімерова О. К. Особливості розвитку фондового ринку України // Ефективна економіка. - 2016. - No5. - [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4948>.
4. I. Lukianenko., R. Semko. Monetary policy and fluctuations on Ukrainian's stock market // Economy and forecasting. - 2012., No 4. - С.110-122.

Поштаренко Б. С., Макаренко А. О.
Студенти 2 р.н., НаУКМА

РОЗВИТОК НЕДЕРЖАВНОГО ПЕНСІЙНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Необхідною умовою розвитку будь-якої правової держави є гармонійне соціальне забезпечення її громадян та гарантований соціальний захист непрацевдатних категорій населення. Особливої уваги потребує питання забезпечення людей пенсійного віку, які не мають змоги працювати та не є податкоспроможними та часто потребують фінансової підтримки з боку держави [3]. Відповідно, актуальним завданням на сьогодні є розвиток недержавного пенсійного забезпечення та підвищення ефективності функціонування недержавних пенсійних фондів. Недержавний пенсійний фонд (НПФ) – це фінансова установа, яка не веде підприємницької діяльності, але зобов'язана законом здійснювати три види статутної діяльності: накопичення пенсійних внесків учасників, інвестування пенсійних внесків в доходні активи; здійснення пенсійних виплат.

Сектор недержавних пенсійних фондів складається з двох елементів [1]:

- джерело пенсійних внесків (добровільні внески працівників згідно з договором;
- отримувача пенсійних внесків (недержавні пенсійні фонди, банки).

На початок 2019 року кількість учасників недержавних пенсійних фондів склала 5% від офіційно працюючого населення. Громадяни не вкладають кошти у недержавні пенсійні фонди через низьку дохідність. Гранична планка витрат, встановлена регулятором на рівні 7%, виявилась дуже високою, а реальна дохідність системи за останні п'ять років нижча за інфляцію. В такій ситуації сподіватися на отримання інвестиційного доходу від інвестування у пенсійні активи марно. Також, ставиться під сумнів і питання збереження вартості вкладених на довгострокову перспективу коштів [1].

Найважливішою проблемою, що гальмує розвиток системи недержавного пенсійного забезпечення, є несприйняття її як альтернативи державній системі. Останніми роками замість комплексного розвитку всієї пенсійної системи йде однобічне нарощування ресурсів